
PRIKAZ

**BRANKO VULETIĆ: *LINGVISTIKA GOVORA*
Zagreb: FF-press, 2007.**

Ines Šafarić
Filozofski fakultet, Zagreb
Hrvatska

Treća knjiga u tri godine u izdanju FF-pressa autora Branka Vuletića pokazuje kako Filozofski fakultet prepoznaje i cijeni literaturu koja zлата vrijedi njegovim studentima, kako na dodiplomskim tako i na poslijediplomskim studijima. Pokazuje također kako prepoznaje djela koja pokušavaju donijeti i objasniti studentima, ali i široj akademskoj zajednici, bit govora kroz svoja sustavna i pregledna djela. Vjerujem da se svi slažu da su takva, pristupačna djela rijetkost u akademskih predavača, a zapravo su prijeko potrebna studentima. Iako je autor u predgovoru sve zasluge za izlazak ove knjige pripisao svojoj "generaciji iz bajke", posebno prerano preminulom profesoru Ivanu Ivasu, moramo se osvrnuti i duboko zahvaliti samom autoru, bez čije volje, želje, iskustva i znanja ni ove knjige ne bi bilo.

Ne mogu reći da postoji dovoljno opravdan razlog zbog kojega bih upravo ja bila kompetentna i pozvana prikazati ovu knjigu. I zaista, mnogi bi stručnjaci rado ocijenili, pohvalili te s puno više znanja i širih pogleda upoznali javnost s vrijednošću novoga, usustavljenoga djela o lingvistici govora u njezinu najširem smislu.

Jedan od razloga mogao bi biti taj što sam bila studentica profesora Vuletića u generaciji nakon studenata iz snova. Osim što je autor u uvodu zahvalio profesoru Ivasu na pomoći i podršci koje mu je iskazao u objavljivanju knjige, u ovome prikazu moram iskoristiti prigodu da isto i ja učinim. Naime, ta skripta za predmet Lingvistika govora, na temelju kojih se profesor Ivas oduševio, a nastala za generaciju 2000./2001. poslužila su i sljedećim generacijama kao vrijedno znanstveno štivo i materijal iz kojega se može crpiti znanje, ne samo za kolegij Lingvistika govora, nego i za mnoge druge.

Autor slovi kao predavač čija su predavanja i izlaganja precizna i jasna, a upravo su to i odlike ovoga pisanoga djela. Naime, uz predmete koje autor predaje na dodiplomskome i poslijediplomskome studiju, studenti na smjeru Fonetike na doktorskome poslijediplomskome studiju imali su mogućnost slušati njegov seminar o metodologiji znanstvenoga rada. Upravo takav predmet je potreban ne samo šačici izabranih, već i svim budućim, ali i mnogim starijim znanstvenicima koji bi trebali pisati kao autor u svojim knjigama – s jasnim i

---

preciznim analizama predmeta koji proučava u sažetom i jasnom znanstvenom diskursu. Istražuje gotovo neopipljivo eksperimentalnim postupcima i dokazuje kako je fonetika interdisciplinarna znanost prisutna u svemu te potrebna i iskoristiva u svim ljudskim djelatnostima. Naime, govor postaje vrlo važna i rado spominjana tema u svakodnevnoj neformalnoj komunikaciji, kao i predmet proučavanja i poučavanja u formalnim govornim situacijama. Taj izbor i osjetilo za važnost teme govora i komunikacije pokazuju koliko je autor osjetljiv na aktualnosti istraživanja i zanimanja upravo onih tema koje sustavno i zanimljivo slijedi teorijski i u praksi.

Već se iz samih naslova temeljnih poglavlja knjige može iščitati lepeza mogućnosti za uporabu knjige. Knjiga ima pet osnovnih poglavlja, u kojima čitatelja upoznaje i približe mu tumači što je to lingvistika govora, a posebno ga u ta znanja uvodi u istoimenom, prvom poglavlju. U *Osnovama komunikacije* objašnjava temeljne pojmove komunikacije, znakova i modela. U najopsežnijem poglavlju *Jezik i govor*, razlučuje njihove razlike i sličnosti temeljene na strukturalističkom pristupu sa začetnikom i osnivačem tih postavki Ferdinandom de Saussureom te donosi i zaokružuje još jednu dihotomiju, onu govor-pismo završnim poglavljem *Komunikacija pismom*. Nakon temeljnih poglavlja autor se potrudio donijeti poglavlje koje je nazvao *Tumačenje stranih riječi*. No, jedna od rijetkih kritika mogla bi se odnositi upravo na njegov naziv. Autor je, naime, naslovom skromno najavio samo tumačenje stranih riječi, a poglavlje je, zapravo, iscrpan "šalabahter" za svakoga jezičara, fonetičara i znanstvenika koji se bavi ovim područjem, a čiji mu pojmovi još uvijek nisu dovoljno poznati ili pak uvriježeni u svakodnevnoj uporabi. Vjerujem da će mnogi jezičari i stilističari s različitih područja upotrebljavati ovaj detaljan i jednostavno tumačen pojmovnik, rječnik ili glosar osnovnoga lingvističkoga pojmovlja te, nakon njega dodano vrlo pregledno *Kazalo pojmova*, pomoću kojega se lako može detaljnije upoznati s pojmovima koje čitatelji zatrebaju. Na samome kraju je *Kazalo imena* koje donosi 78 imena, stručnjaka lingvistike kao što su Bally, Crystal, Grammont, Guberina, Jakobson, Kovačec, Martinet, Pranjić, de Saussure, Škiljan i drugi, ili stručnjaka umjetničkih područja, s primjerima iz njihovih djela, što pisanih što govorno ostvarenih, Balog, Cesarić, Krleža, Mallarmé, Marinković, Matoš, Petković... Posve na kraju autor donosi popis izvora slika, to jest dosljednih i vjernih prikaza primjera za poglavlje *Pismo između krika i slike*, po svakoj stranici na kojoj su tiskani. Važno je napomenuti da je nakon svakoga poglavlja naveden popis literature kojom se autor služio u izgradnji ovih temelja za svako daljnje proučavanje jezikoslovnih tema.

Iz sadržaja se iščitava sustavnost i detaljnost obrade teme koju je autor razradio. Svaki podnaslov poglavlja upoznaje čitatelja s biti teksta koji slijedi.

Kroz cijelu knjigu autor se bavi dihotomijama, ali također preispituje dihotomije kakve je postavio Ferdinand de Saussure u lingvistici, kakvu je taj veliki filozof jezika i utemeljio. I kao što bi lingvistika trebala biti sustavna, takva je i autorova knjiga – sustavna, društvena i objektivna. No ne samo to, dokazao je i višeslojnost i višedimenzionalnost govora u odnosu prema jeziku

oblikovanjem fonetske građe. Autorovim nazivljem rečeno, postupcima semiotičkog motiviranja od linearnog (jednodimenzionalnog) jezičnog znaka nastaje slojevit govorni znak koji ima svojstva globalnosti, simultanosti i prostornosti, znači slikovitosti.

U *Osnovama komunikacije* autor počinje od pretpostavke da čitatelj već ima neka znanja s različitih jezikoslovnih kolegija o znakovima i znanosti o znakovima te pregledno sva ta znanja usustavljuje u temeljna dva dijela. Prvi je dio o znakovima s poglavljima kako slijede: *Opći i jezični znakovi*, *Značenja*, *Verbalni i neverbalni znakovi* i *Ikoni, indeksi, simboli i dijagrami*. Drugi je dio o komunikacijskim modelima: onom općem i onom koji je opisao i odredio de Saussure sa svim njegovim moguće ostvarivim funkcijama: referencijalnom, emotivnom, konativnom, fatičkom, metajezičnom i poetskom.

U poglavlju *Jezik i govor* autor argumentira de Saussureove dihotomije, koje je spomenuo u uvodnom poglavlju te razjašnjava paradokse koji bi se naizgled mogli pojaviti proučavajući filozofiju jezika toga velikoga francuskoga jezikoslovca: jezik i govor, jezični znak i govorni s objašnjenjima njihovih općih značajki. U istom se poglavlju bavi i svim dimenzijama govora – vrednotama govornog jezika, kako auditivnim tako i vizualnim, sadržajem govora te organizacijom govorne poruke. Ta argumentacija nije samo teoretska, nego autor na temelju svojih dugogodišnjih istraživanja i mjerenja percepcije govornog izraza donosi zaključke.

U posljednjem poglavlju *Komunikacija pismom* primjeri su doslovno slikoviti u stripu, poeziji i dizajnu. Nakon uvodnog povijesnog i teorijskog upoznavanja s poviješću pisma, grafemikom i interpunkcijom, autor je za svaku tvrdnju pronašao i svjež, vrlo slikovit i jednostavan primjer. Prikazuje nam analitično kodiranje govora pismom te pokazuje mogućnost bilježenja govornog ostvarenja. Kao što u govoru postoje prirodni, motivirani znakovi, tako je i s pismom, odnosno mogućim slikama. Na primjeru stripa o Astérixu pokazuje nam sintetično prikazivanje govora pismom, gdje ono postaje slika govora i jednostavno je prikazan pokušaj da se slikom ili pismom prenesu različite emotivne, ali govorne obavijesti ljudskoga izraza. Autor donosi i primjere zaigranosti, artificijelnosti i ponekad začudnosti u inicijalima, kaligramima, na proizvodima suvremenoga dizajna i vizualne poezije. Na kraju svakim dijelom svoje knjige ne ističe razlike, nego pokazuje povezanost i sličnost jezika i govora, kao što sam autor kaže u "motiviranosti, globalnosti, spacijalnosti, prirodnosti, ljudskosti i univerzalnosti".

Djelo će, vjerujem, rado čitati studenti kao sveučilišni udžbenik, a znanstvenici kao izvorno znanstveno djelo.

I kao što autor na početku knjige, odnosno predgovora, citira Williama Shakespearea iz *Julija Cezara*, tako se i mi možemo pitati, željno iščekujući novo djelo: *When comes such another?*